

Zbrodnia Wołyńska

<https://zbrodniawolynska.pl/zw1/mapa-województwa-wolyns/powiat-krzemieniecki/12745,Powiat-krzemieniecki.html>

17.04.2024, 19:46

Powiat krzemieniecki

Powiat krzemieniecki był jednym z 11 powiatów wchodzących od 19 lutego 1921 r. w skład nowo utworzonego województwa wołyńskiego II Rzeczypospolitej. Siedzibą powiatu było miasto Krzemieniec. Powiat został ustanowiony w dniu 1 stycznia 1925 r. Powiat krzemieniecki zajmował środkowo-północną część województwa wołyńskiego i graniczył: od zachodu z powiatem lubomelskim, od północy z województwem poleskim (powiaty koszyrski i brzeski), od wschodu z powiatem sarneńskim oraz od południa z powiatami: łuckim, horochowskim i włodzimierskim. Powiat krzemieniecki o powierzchni 2700 km kwadratowe był zamieszkały zgodnie ze spisem powszechnym, który został wykonany w 1931 r. przez 243,000 osób. W większości tereny te były zamieszkałe przez ludność ukraińską, która liczyła 196,200 osób (80,7%), polską 25,800 osób (10,6%). Pozostali to Żydzi i inne mniejsze grupy narodowościowe. Według tego samego spisu powszechnego spośród zamieszkującej te tereny ludności, 25,082 osób było wyznania rzymskokatolickiego, 716 osób wyznania unickiego, 194,517 osób wyznania prawosławnego, 504 wyznania ewangelicko-augsburskiego, 84 ewangelicko-reformowanego, 2571 osoby należały do innych wyznań chrześcijańskich i 18,751 osób wyznania mojżeszowego. W skład powiatu krzemienieckiego wchodziło w 1939 r. 12 gmin wiejskich, 1 miejska, 252 gromady wiejskie (sołectwa) i 1 miasto. Do gmin zaliczono: Bereżce, Białozórka, Dederkały (siedziba: Dederkały Wielkie), Katerburg, Kołodno (siedziba: Kołodno-Lisowszczyzna), Krzemieniec (gmina miejska), Łanowce, Począjów (siedziba: Począjów Nowy), Stary Oleksiniec, Szumsk, Uhorsk, Wiśniowiec, Wyszogródek. Miastem był Krzemieniec.

Tereny powiatu krzemienieckiego jak też i całego województwa wołyńskiego były okupowane od września 1939 r. do drugiej połowy czerwca 1941 r. przez armię sowiecką, zajętego na podstawie układu Ribbentrop-Mołotow. Ludność polska w czasie okupacji sowieckiej została poddana represjom, które w znacznym stopniu doprowadziły do poważnej zmiany w układzie narodowościowym. Główną przyczyną takiego stanu rzeczy było przede wszystkim przeprowadzenie przez władze sowieckie trzech dużych akcji deportacyjnych, zrealizowanych 10 lutego, 13 kwietnia i 12 czerwca 1940 r. W ich trakcie dokonano przymusowego przesiedlenia na tereny Syberii i do Kazachstanu licznych grup Polaków. Dodatkowym problemem było także przeprowadzenie przez

władze sowieckie trzech akcji poboru do wojska, które dokonano na wiosnę i jesienią 1940 r. a także na wiosnę 1941 r. W tym okresie sowieckie NKWD przeprowadziło także liczne aresztowania polskiej inteligencji, urzędników i wojskowych, którzy w rzeczywistości następnie jeśli nie zostali w więzieniu zamordowani to uwięziono ich w łagrach. Represyjna działalność władz sowieckich w stosunku do zamieszkujących te tereny Polaków, a w szczególności do usunięcia najbardziej aktywnego elementu jakimi były osoby, które posiadały doświadczenie przede wszystkim organizacyjne i przywódcze w kwestiach wojskowych, doprowadziła do znacznego osłabienia środowiska polskiego a co za tym idzie do wzmocnienia żywiołu ukraińskiego. Na podstawie dokonanego przez Niemców spisu ludności przeprowadzonego w pierwszej połowie 1942 r. porównywanego przez nich z danymi szacunkowymi w 1939 r. okazało się, że ubytek ludności polskiej na Wołyniu podczas okupacji sowieckiej wyniósł 45 tysięcy osób.

Zmiana władz okupacyjnych z sowieckiej na niemiecką, która nastąpiła po wybuchu wojny w czerwcu 1941 r. doprowadziła w pierwszej kolejności do zagłady obywateli polskich II Rzeczypospolitej pochodzenia żydowskiego. Autorzy opracowania poświęconego ludobójstwu dokonanemu przez nacjonalistów ukraińskich na polskiej ludności Wołynia w latach 1939-1945 Władysław i Ewa Siemaszko pisali m.in. o założeniu przez Niemców i policję ukraińską w lutym 1942 r. na terenie miasta miasteczka Łanowce (gm. Łanowce) getta, w którym zamknięto ludność żydowską z tej miejscowości jak też przywiezioną z miasteczka Białożórka (gm. Białożórka). W sierpniu 1942 r. mieszkańcy getta zostali wymordowani przez Niemców i policję ukraińską.

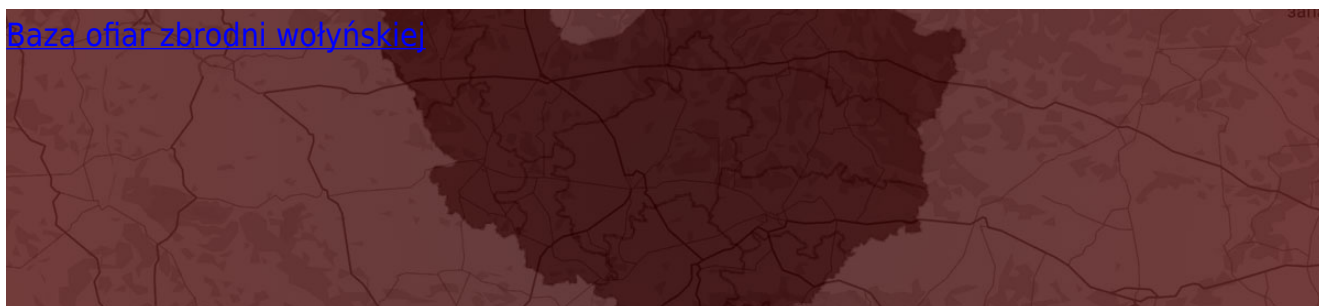
Podobnie było z ludnością żydowską, którą zgromadzono z okolicznych miejscowości w 1941 r. w utworzonym przez policję ukraińską na terenie Wiśniowca getcie. Zgromadzona ludność w liczbie około 4800-5000 osób została wymordowana przez Niemców i ukraińską policję jesienią 1942 r. na terenie znajdującego się poza miastem wąwozu. Podobny los spotkał także Żydów zgromadzonych w założonym 26 lutego 1942 r. przez Niemców getcie w Krzemieńcu. Mieszkańcy getta zostali wymordowani w sierpniu 1942 r. na terenie starej fabryki tytoniu znajdującej się w pobliżu stacji kolejowej w Krzemieńcu.

W pierwszej połowie 1943 r. doszło na Wołyniu do rozpoczęcia szeroko zakrojonej przez nacjonalistyczne podziemie ukraińskie akcji mającej na celu dokonanie eksterminacji zamieszkującej te tereny od wieków ludności polskiej. Ludobójstwa Polaków dokonywały oddziały wchodzące w skład Ukraińskiej Powstańczej Armii (UPA) oraz konkurencyjnych formacji bulbowców (członków tzw. „Siczy Poleskiej” założonej i dowodzonej przez Tarasa Boroweća ps. Taras Bulba) i melnykowców (Organizacja Ukraińskich Nacjonalistów (OUN-M) założona w 1940 r. w Krakowie przez Andrija Melnyka) a także członków utworzonych i podlegających dowództwu niemieckiemu w drugiej połowie 1941 r. oddziałów policji ukraińskiej, które w początkach 1943 r. zdezerterowały i weszły w skład UPA. W dokonywaniu zbrodni na Polakach udział brały także tysiące zamieszkujących te tereny ukraińskich chłopów. Na terenie powiatu krzemienieckiego zbrodni na bezbronnej ludności polskiej dokonano w dziesiątkach miejscowości i osad, w tym min.: Chotówka, Kokorów Nowy, Komnatka, Sapanów, Szpikołosy, Mołotków, Futor, Paziochowski, Borki, Bykowce, Dederkały Wielkie, Michałówka, Potutorów, Radoszówka, Sadki, Szkrobotówka, Szumbar, Zahajce Wielkie, Cecyniówka, wieś i majątek Piszczatyńce, Rybcza, Tetylkowce, Czajczyńce, Kołodno Lisowszczyzna, Kołodno Siedlisko, Hucisko Pikulskie, Andruszówka, Chodaki, Kąty,

Kordyszów, Obycze (Obycz), Waśkowce, Załuże, Bodaki, Kinachowce, Wiśniowiec Nowy, Wiśniowiec Stary.

Powiat krzemieniecki został ponownie zajęty przez wojska sowieckie w lutym 1944 r. Pomimo opanowania tych terenów przez wojska sowieckie w dalszym ciągu dochodziło do licznych przypadków dokonywania przez Ukraińców mordów na Polakach.

Powiat krzemieniecki zajmował południową część województwa wołyńskiego i graniczył: od zachodu z województwem tarnopolskim (powiaty: brodzki, zborowski), od północy z powiatem dubieńskim i zdołbunowskim, od wschodu wzdłuż granicy sowieckiej oraz od południa znowu z województwem tarnopolskim (powiat zborowski).

Wyszukiwarka

Znajdź na mapie

Szukaj

Legenda

Pokaż Wszystkie

Miasto powiatowe

Miejsce zbrodni

woj. wołyńskie, pow. Krzemieniec

Zapisz KML

Zapisz XML

Zapisz geoJSON

Galeria zdjęć

Aktualności

